

Проректор з науково-педагогічної роботи
і міжнародної діяльності
Карпатського національного університету
імені Василя Стефаника
доц. ЛІЛІЯ ГУРОВА
28 квітня 2026 р.

ВИТЯГ

з протоколу № 2 від 21 квітня 2026 р.

фахового семінару кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Навчально-наукового юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника

ПРИСУТНІ:

- з кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права: завідувач кафедри, доктор юридичних наук, професор Козич І. В., професор кафедри, доктор юридичних наук, професор Фріс П. Л., директор Навчально-наукового юридичного інституту, кандидат юридичних наук, професор Микитин Ю. І., доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Петечел О. Ю., доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Шпілярович В. В., старший викладач кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Красій М.О.

- з інших кафедр: завідувач кафедри правоохоронної діяльності, доктор юридичних наук, професор Медицький І.Б.

- здобувач: Колос Наталія Миколаївна

З присутніх – 3 доктори наук та 4 кандидати наук – фахівці за профілем представленої дисертації.

Головуючий на фаховому семінарі – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Фріс П.Л.

СЛУХАЛИ:

1. Результати дисертаційної роботи Колос Наталії Миколаївни на тему «Характеристика кримінально-правової відповідальності за неналежне виконання медичним або фармацевтичним працівником своїх професійних обов'язків», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

Тема дисертації «Характеристика кримінально-правової відповідальності за неналежне виконання медичним або фармацевтичним працівником своїх професійних обов'язків» в остаточній редакції затверджена Вченою радою Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, протокол № 10 від 30 вересня 2025 р. Науковим керівником призначено – Козича Ігоря Васильовича, доктора юридичних наук, завідувача кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Навчально-наукового юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

2. Виступ здобувача Колос Наталії Миколаївни (до 20 хв.).

Основні тези виступу

Право на охорону здоров'я є одним з основоположних прав людини, закріплених у Конституції України, Загальній декларації прав людини 1948 року та в Законі України «Основи законодавства України про охорону здоров'я». В умовах сьогодення, коли рівень розвитку людства у всіх сферах життєдіяльності прогресивно зростає, одним з основних запитів суспільства є необхідність отримання висококваліфікованої медичної допомоги, а

вирішальним аспектом завжди залишається належне виконання медичним або фармацевтичним працівником своїх професійних обов'язків. Однак, незважаючи на перманентне реформування системи надання медичних послуг в Україні, проблеми повноти та своєчасності якісних медичних і фармацевтичних послуг, що надаються фахівцями у ході виконання професійних обов'язків, існують і доволі часто призводять до непоправних наслідків для пацієнтів.

Дисертація є комплексним теоретико-правовим дослідженням кримінальної відповідальності за неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником (ст. 140 КК України). У ході дослідження проаналізовано стан наукової розробленості проблеми, історико-правові передумови формування інституту відповідальності медичних працівників, проведено компаративістський аналіз кримінального законодавства зарубіжних держав, здійснено системний кримінально-правовий аналіз складу досліджуваного злочину, розкрито проблеми правозастосування положень ст. 140 КК України, а також окреслено сучасні тенденції та перспективи вдосконалення протидії неналежному виконанню професійних обов'язків у сфері охорони здоров'я.

У першому розділі дослідження розкрито стан наукової розробленості проблеми у вітчизняній правовій доктрині, окреслено коло невирішених і дискусійних питань, серед яких неузгодженість санкцій ст. 119 та ст. 140 КК України, обсяг оцінного поняття «тяжкі наслідки», розмежування понять «пацієнт» і «хворий», а також доцільність виокремлення смерті пацієнта як кваліфікуючої ознаки. Здійснено історико-правовий аналіз інституту відповідальності медичних працівників від пам'яток Стародавнього світу (Кодекс Хаммурапі, давньоєгипетські храмові приписи), через етико-правову спадщину Гіппократа та давньоримський закон *Lex Cornelia de sicariis et veneficis*, до сучасних правових систем, що сформувалися після Нюрнберзького процесу. Запропоновано періодизацію розвитку вітчизняного законодавства за п'ятьма етапами: до 1845 року (київський, литовсько-польський та козацький періоди); від 1845 до 1917 року; радянський період (1917–1991 рр.); від 1991 року до 1 вересня 2001 року; з 1 вересня 2001 року до цього часу. Проведено компаративістський аналіз кримінального законодавства Азербайджану, Вірменії, Грузії, Естонії, Латвії, Литви, Молдови, Узбекистану, Нідерландів, Іспанії, Польщі, Франції, Канади, ФРН, Японії та інших держав, що засвідчив наявність двох основних підходів до криміналізації досліджуваних діянь – кваліфікації за загальними нормами проти життя та здоров'я особи або виокремлення спеціальної норми. На підставі вивчення зарубіжного досвіду обґрунтовано пропозиції щодо запровадження за прикладом ФРН інституту обов'язкового медичного страхування професійної відповідальності.

У другому розділі дисертації здійснено системний розгляд об'єкта, об'єктивної сторони, суб'єкта та суб'єктивної сторони цього кримінального правопорушення. Встановлено, що родовим об'єктом є суспільні відносини у сфері охорони життя і здоров'я особи; основним безпосереднім об'єктом – життя і здоров'я пацієнта; додатковим необхідним безпосереднім об'єктом – встановлений порядок виконання медичним і фармацевтичним працівником професійних обов'язків. Обґрунтовано необхідність удосконалення термінологічного апарату ст. 140 КК України шляхом заміни терміна «хворий» на термін «пацієнт», заміни терміна «неповнолітній» на юридично ширший термін «дитина», а також поширення кримінально-правової охорони на життєздатний плід, починаючи з 22-го тижня внутрішньоутробного розвитку. Розкрито об'єктивну сторону через дослідження її обов'язкових ознак з огляду на бланкетний характер диспозиції та прецедентну практику Європейського суду з прав людини (рішення у справах «Lopes de Sousa Fernandes проти Португалії», «Volintiru проти Італії», «Карпиленко проти України», «Валерій Фуклев проти України»). Сформульовано авторське визначення медичного або фармацевтичного працівника як спеціального суб'єкта цього злочину. Доведено, що суб'єктивна сторона характеризується необережною формою вини. Здійснено розмежування кримінально-правової недбалості від суміжних правових категорій –

лікарської помилки, виправданого медичного ризику (ст. 42 КК України), крайньої необхідності (ст. 39 КК України) та казусу. На підставі застосування філософсько-правової «формули Радбруха» обґрунтовано, що сліпе дотримання медичного протоколу не може мати безумовного пріоритету над найвищою метою – порятунком людського життя.

Третій розділ дослідження присвячений проблемам правозастосування положень щодо неналежного виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником. Здійснено розмежування досліджуваного складу із суміжними складами кримінальних правопорушень та адміністративних правопорушень. На підставі тотожності об'єктів та фактичної природи зараження вірусом імунodefіциту людини як різновиду тяжких наслідків обґрунтовано доцільність об'єднання складів злочинів ч. 1 ст. 131 та запропонованої структури ч. 2 ст. 140 КК України, з урахуванням позитивного досвіду кримінального законодавства Латвійської Республіки. Особливої актуальності набуло розмежування зі ст. 119 КК України, що зумовлено невинуватою м'якою санкцією ч. 1 ст. 140 КК України порівняно з вбивством через необережність. Доведено, що ключовим критерієм відмежування ст. 140 КК України від суміжних складів адміністративних правопорушень (ст. 42, 44-3, 45-1, 46-2 КУпАП) є характер і тяжкість наслідків діяння.

У четвертому розділі розкрито нерозривний зв'язок матеріально-правових і кримінально-процесуальних аспектів досліджуваної проблематики. На підставі аналізу прецедентної практики Європейського суду з прав людини (рішення у справах «Hubert Nowak проти Польщі», «Šilih проти Словенії») та статистичних даних обґрунтовано доцільність розширення диспозитивних засад у досліджуваній сфері. Запропоновано відновити у кримінальному процесуальному законодавстві України інститут приватно-публічного обвинувачення шляхом перейменування Глави 36 КПК України на «Приватно-публічне обвинувачення», доповнення КПК України статтями 477-1 та 478-1 та внесення відповідних змін до ст. 478 КПК України. Доведено системну неузгодженість чинних санкцій ст. 140 КК України та запропоновано авторську редакцію цієї норми з її структурним поділом на три частини: ч. 1 – заподіяння середньої тяжкості тілесних ушкоджень з альтернативними санкціями та диспозитивним додатковим покаранням; ч. 2 – спричинення тяжких наслідків у вигляді тяжкого тілесного ушкодження, смерті пацієнта або зараження вірусом імунodefіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби з обмеженням або позбавленням волі на строк від трьох до п'яти років; ч. 3 – спричинення смерті двох і більше осіб або смерті дитини з позбавленням волі на строк від п'яти до семи років.

3. Запитання до здобувача по темі дисертації ставили: доктор юридичних наук, професор Медицький І.Б., кандидат юридичних наук, професор Микитин Ю. І., доктор юридичних наук, професор Фріс П.Л., кандидат юридичних наук, доцент Петечел О. Ю., кандидат юридичних наук, доцент Шпіляревич В. В., кандидат юридичних наук, доцент Красій М. О.

До доповіді було задано 7 запитань, на які здобувач дала правильні та ґрунтовні відповіді.

4. Виступи присутніх членів семінару, які зазначили, що, незважаючи на ряд дискусійних моментів, представлена робота є комплексним дослідженням у сфері кримінально-правової охорони життя і здоров'я особи. В процесі роботи отримано висновки, які мають вагомe значення для правотворчої та правозастосовної діяльності.

Робота є самостійним науковим дослідженням, містить власні авторські висновки і практичні рекомендації. Дисертація відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 р. (зі змінами) «Про затвердження вимог до оформлення дисертації». Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами).

5. Виступ наукового керівника, доктора юридичних наук, професора, завідувача кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Козича Ігоря

Васильовича, який відзначив сумлінність та дисциплінованість здобувача під час підготовки дисертаційного дослідження, її здібності до аналітичної та наукової діяльності, формування обґрунтованих і аргументованих положень за результатами опрацювання існуючих наукових та прикладних джерел по обраній темі дисертаційного дослідження (висновок наукового керівника додається).

6. У обговоренні дисертаційної праці взяли участь: доктор юридичних наук, професор Медицький І.Б., доктор юридичних наук, професор Фріс П.Л., кандидат юридичних наук, професор Микитин Ю. І., кандидат юридичних наук, доцент Петечел О.Ю., кандидат юридичних наук, доцент Шпіляревич В. В., кандидат юридичних наук, доцент Красій М. О.

Заслухавши публічну презентацію наукових результатів дисертації Колос Наталії Миколаївни та обговоривши її на фаховому семінарі кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Карпатського національного університету імені Василя Стефаника прийнято висновок щодо рекомендації дисертаційної праці «Характеристика кримінально-правової відповідальності за неналежне виконання медичним або фармацевтичним працівником своїх професійних обов'язків» до подання для створення разової спеціалізованої вченої ради Карпатського національного університету імені Василя Стефаника для її захисту.

7. Висновок про перевірку дисертації та наукових публікацій здобувача на виявлення порушення академічної доброчесності додається.

УХВАЛИЛИ:

ПРИЙНЯТИ такий висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

Висновок

наукового фахового семінару кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Навчально-наукового юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації «Характеристика кримінально-правової відповідальності за неналежне виконання медичним або фармацевтичним працівником своїх професійних обов'язків» Колос Наталії Миколаївни, аспіранта кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Карпатського національного університету імені Василя Стефаника за спеціальністю 081 Право для здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право (галузь знань 08 Право)

1. Обґрунтування вибору теми дослідження. Відповідно до преамбули Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» кожна людина має природне, невід'ємне і непорушне право на охорону здоров'я. Статтею 3 Конституції України проголошено, що людина, її життя і здоров'я визнаються найвищою соціальною цінністю, і гарантовано право на життя та на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Стаття 25 Загальної декларації прав людини 1948 року встановлює, що кожна людина має право на медичний догляд.

В умовах сьогодення, коли рівень розвитку людства у всіх напрямках і сферах життєдіяльності надзвичайно прогресивно досягає урбаністичних висот, одним з основних

запитів суспільства є необхідність кожного в отриманні висококваліфікованої медичної допомоги, і навіть за наявності необхідних ресурсів для збереження і продовження життя людини, вирішальним аспектом завжди залишається належне виконання медичним або фармацевтичним працівником своїх обов'язків. Система надання медичних послуг в Україні перманентно перебуває в процесі реформування, однак проблеми повноти та своєчасності якісних медичних і фармацевтичних послуг, що надаються фахівцями у ході виконання своїх професійних обов'язків, все ж існують, і доволі часто призводять до непоправних наслідків для пацієнтів.

Значний внесок у юридичну науку стосовно відповідальності за неналежне надання медичної допомоги здійснили такі науковці, як Г.В. Чеботарьова, Н.О. Гуторова, В.Г. Бурчинський, Р.І. Лемеха, Є.Є. Черніков, О.О. Дудоров, С.В. Сазонова, Ф.Ю. Бердичевский, С.Г. Стеценко, Т.Ю. Тарасевич, О.Х. Поркшеян, В.И. Акопов, А.А. Музыка, І.М. Філь, Л.П. Брич, В.В. Балабко, І.В. Кирилюк, О.С. Парамонова, В.П. Плотнікова, П.Л. Фріс, М.І. Хавронюк та інші. Однак, незважаючи на значний доробок у даній сфері, низка дискусійних і невирішених питань, серед яких неузгодженість санкцій ст. 119 та ст. 140 КК України, обсяг оцінного поняття «тяжкі наслідки», розмежування понять «пацієнт» і «хворий», доцільність виокремлення смерті пацієнта як кваліфікуючої ознаки, а також гармонізація національного законодавства з прецедентною практикою Європейського суду з прав людини, зумовлюють актуальність і теоретичну значущість дослідження.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертацію виконано у відповідності до Основних наукових напрямів та найважливіших проблем фундаментальних досліджень у галузі природничих, технічних, суспільних і гуманітарних наук Національної академії наук України на 2019-2023 роки, затверджених постановою Президії академії наук України від 30.01.2019 № 30, Основних наукових напрямів та найважливіших проблем фундаментальних досліджень у галузі природничих, технічних, суспільних і гуманітарних наук на 2024-2028 роки, затверджених постановою президії Національної академії наук України від 10.01.2024 № 8. Тему дисертації в остаточній редакції затверджено Вченою радою Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 10 від 30 вересня 2025 року). Дисертаційна робота виконана в межах науково-дослідної теми (Державний реєстраційний номер: 0125U000669) «Політика у сфері боротьби зі злочинністю в умовах євроінтеграції» на кафедрі політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Навчально-наукового юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

3. Мета і завдання дослідження. Основною метою дослідження є аналіз теоретичних засад кримінальної відповідальності за невиконання або неналежне виконання медичним або фармацевтичним працівником службових обов'язків.

Відповідно до окресленої мети були поставлені такі завдання:

- розкрити стан наукової розробленості проблеми та окреслити коло невирішених і дискусійних питань;
- дослідити історико-правові передумови формування інституту відповідальності та здійснити періодизацію розвитку вітчизняного законодавства у цій сфері;
- провести компаративістський аналіз кримінального законодавства окремих зарубіжних держав та обґрунтувати пропозиції щодо імплементації позитивного зарубіжного досвіду у національне законодавство;
- визначити та охарактеризувати об'єкт злочину, з'ясувати правовий статус потерпілого та обґрунтувати пропозиції щодо удосконалення термінологічного апарату досліджуваної норми;
- розкрити об'єктивну сторону складу злочину, виявити особливості предмета доказування та обґрунтувати пропозиції щодо удосконалення процесу досудового розслідування;
- охарактеризувати ознаки суб'єкта злочину та сформулювати авторське визначення медичного або фармацевтичного працівника як спеціального суб'єкта;

- розкрити суб'єктивну сторону складу злочину та здійснити розмежування кримінально-правової недбалості від лікарської помилки, виправданого медичного ризику, крайньої необхідності та казусу;

- здійснити розмежування досліджуваного складу із суміжними складами кримінальних правопорушень у сфері медичної діяльності;

- розмежувати досліджуваний склад від кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи, що вчиняються загальним суб'єктом, а також від службової недбалості;

- відмежувати досліджуваний склад від суміжних складів адміністративних правопорушень у сфері охорони здоров'я;

- розглянути вплив процесуальних норм на застосування положень досліджуваної норми, а також розглянути співвідношення санкцій з іншими кримінальними правопорушеннями.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини у сфері створення та застосування кримінально-правових норм, які передбачають відповідальність за неналежне виконання медичними працівниками своїх професійних обов'язків.

Предметом дослідження є характеристика кримінально-правової відповідальності за неналежне виконання медичним або фармацевтичним працівником своїх професійних обов'язків.

4. Методи дослідження. Методологічною основою дисертації є сукупність методів наукового пізнання, використання яких забезпечило об'єктивність висновків і можливість вирішення сформульованих завдань. Застосовано комплексний методологічний інструментарій, що ґрунтується на поєднанні філософських, загальнонаукових та спеціально-юридичних методів пізнання, вибір яких зумовлений метою, завданнями та предметом дослідження. Історико-правовий метод знайшов своє безпосереднє застосування у підрозділі, присвяченому історії становлення та розвитку кримінальної відповідальності медичних працівників на українських землях від часів Стародавнього світу, Київської Русі, Литовських статутів і до сучасного етапу реформування законодавства України. Порівняльно-правовий метод становить методологічну основу компаративістського аналізу законодавства окремих зарубіжних держав, у межах якого здійснено зіставлення механізмів кримінальної відповідальності медичних працівників за професійні злочини в законодавстві України та держав ЄС, СНД, Північної Америки й Азії. Формально-догматичний (юридико-технічний) метод застосовано при кримінально-правовому аналізі складу злочину, передбаченого ст. 140 КК України, зокрема при тлумаченні оціночних і спеціальних термінів, таких як «хворий», «пацієнт», «дитина», «медична допомога». Метод системно-структурного аналізу використано для дослідження елементів складу злочину як єдиної цілісної системи. Емпіричний та статистичний методи застосовано при дослідженні об'єктивної сторони та особливостей кваліфікації кримінального правопорушення на основі кількісного та якісного аналізу матеріалів судової практики. Формально-логічний метод застосовано під час огляду стану доктринальних досліджень та під час розмежування кримінально-протиправної недбалості, виправданого медичного ризику та лікарської помилки.

5. Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що дисертація є комплексним монографічним дослідженням проблем кримінальної відповідальності за неналежне виконання медичним або фармацевтичним працівником своїх професійних обов'язків з урахуванням практики Європейського суду з прав людини та позитивного зарубіжного досвіду. До положень, що мають наукову новизну, зокрема, належать такі:

Вперше:

- 1) аргументовано доцільність застосування філософсько-правової «формули Радбруха» до визначення меж кримінальної відповідальності медичних або фармацевтичних працівників у ситуаціях обґрунтованого медичного ризику: обґрунтовано, що сліпе дотримання медичного протоколу не може мати безумовного пріоритету над найвищою метою – порятунком людського життя, а свідомий відступ медичного фахівця

від клінічного стандарту заради виживання пацієнта в екстремальних умовах має визнаватися правомірним медичним ризиком, а не кримінально караним діянням;

2) обґрунтовано доцільність об'єднання складів злочинів ч. 1 ст. 131 та запропонованої структури ч. 2 ст. 140 КК України шляхом визначення зараження вірусом імунodefіциту людини або іншої невиліковної інфекційної хвороби, що є небезпечною для життя людини, внаслідок неналежного виконання професійних обов'язків як ознаки тяжких наслідків у складі злочину, передбаченого ст. 140 КК України, з урахуванням позитивного досвіду кримінального законодавства Латвійської Республіки;

3) обґрунтовано доцільність відновлення у кримінальному процесуальному законодавстві України інституту приватно-публічного обвинувачення та поширення його дії на нову редакцію ч. 1 ст. 140 КК України шляхом перейменування Глави 36 КПК України на «Приватно-публічне обвинувачення», доповнення КПК України статтями 477-1 та 478-1, якими регламентуються початок і здійснення кримінального провадження у формах приватного та приватно-публічного обвинувачення відповідно, а також внесення відповідних змін до ст. 478 КПК України;

4) запропоновано авторську редакцію ст. 140 КК України з її структурним поділом на три частини, що відображають диференціацію кримінальної відповідальності за ступенем тяжкості наслідків;

5) здійснено періодизацію розвитку вітчизняного законодавства про кримінальну відповідальність медичних або фармацевтичних працівників за неналежне виконання професійних обов'язків за п'ятьма етапами: до 1845 року (київський, литовсько-польський та козацький періоди); від 1845 до 1917 року (період чинності Уложення про покарання кримінальні та виправні); радянський період (1917–1991 рр.); від 1991 року до 1 вересня 2001 року (період чинності КК 1960 року); з 1 вересня 2001 року до цього часу (сучасний етап);

Удосконалено:

6) термінологічний апарат ст. 140 КК України шляхом обґрунтування необхідності заміни терміна «хворий» на термін «пацієнт», що відповідає правовому, а не біологічному статусу особи, яка звертається за медичною допомогою, а також використання у контексті цієї норми поняття «медична допомога» замість поняття «медична послуга» як такого, що повніше відображає зміст професійних обов'язків медичних і фармацевтичних працівників;

7) підходи до встановлення причинно-наслідкового зв'язку у кримінальних провадженнях про медичну недбалість – на підставі системного аналізу прецедентної практики Європейського суду з прав людини (рішення у справах «Lopes de Sousa Fernandes проти Португалії», «Volintiru проти Італії», «Карпиленко проти України», «Валерій Фуклев проти України») аргументовано необхідність сукупної оцінки всіх етапів лікування як комплексного накопичувального ланцюга подій із чітким розмежуванням лікарської недбалості від невідворотного перебігу хвороби або індивідуальних особливостей організму пацієнта;

8) критерії розмежування кримінально-правової недбалості медичного або фармацевтичного працівника від суміжних правових категорій – лікарської помилки, виправданого медичного ризику (ст. 42 КК України), крайньої необхідності (ст. 39 КК України) та казусу як невинного заподіяння шкоди;

9) критерії розмежування складу злочину, передбаченого ст. 140 КК України, із суміжними складами кримінальних правопорушень у сфері медичної діяльності (ст. 131, 138, 139, 141, 142 КК України), з кримінальними правопорушеннями проти життя та здоров'я особи, що вчиняються загальним суб'єктом (ст. 115, 119, 137 КК України), зі службовою недбалістю (ст. 367 КК України), а також із суміжними складами адміністративних правопорушень у сфері охорони здоров'я (ст. 42, 44-3, 45-1, 46-2 КУпАП);

Дістали подальшого розвитку:

10) системний аналіз підходів Європейського суду з прав людини до визначення меж позитивних зобов'язань держави щодо захисту права на життя (ст. 2 Конвенції про захист

прав людини і основоположних свобод) та права на приватне життя (ст. 8 Конвенції) у випадках надання неякісної медичної допомоги;

11) аналіз судової практики Касаційного кримінального суду Верховного Суду України щодо неналежного виконання медичним або фармацевтичним працівником професійних обов'язків за кваліфікуючими ознаками складу злочину;

12) компаративістський аналіз кримінального законодавства окремих зарубіжних держав (Азербайджану, Вірменії, Грузії, Естонії, Латвії, Литви, Молдови, Узбекистану, Нідерландів, Іспанії, Болгарії, Польщі, Франції, Канади, ФРН, Швейцарії, Японії та ін.) щодо відповідальності за неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником;

13) теоретичні положення про необхідність гармонізації санкцій кримінально-правових норм, що передбачають відповідальність за необережне заподіяння смерті, зокрема санкцій ст. 119 та ст. 140 КК України, з урахуванням підвищених вимог, що мають висуватися до медичних і фармацевтичних працівників як спеціальних суб'єктів;

14) пропозиція закріпити у назві ст. 140 КК України не лише «неналежне виконання», а й «невиконання» професійних обов'язків з метою усунення колізії між назвою цієї норми та її диспозицією;

15) концептуальні підходи щодо доцільності запровадження альтернативних кримінальному переслідуванню механізмів реагування на діяння медичних та фармацевтичних працівників, зокрема інституту обов'язкового медичного страхування професійної відповідальності медичного працівника та цивільно-правових і адміністративно-правових механізмів відшкодування шкоди, з урахуванням позитивного досвіду ФРН, США, Великої Британії, Ізраїлю та Польщі.

6. Особиста участь автора. Дисертаційне дослідження виконано автором самостійно. Використання результатів, ідей і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

7. Публікації. Основні положення дисертації відображено у 5 наукових публікаціях, з яких 3 наукові статті у виданнях, що входять до переліку наукових фахових видань України з юридичних наук, 2 тези доповідей на науково-практичних конференціях.

Дисертація є самостійним науковим дослідженням, містить власні авторські висновки і практичні рекомендації. Викладені в дисертації наукові результати отримано здобувачем особисто.

Список публікацій здобувача за темою дисертації та відомості про апробацію результатів дисертації

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

Статті у наукових фахових виданнях України категорії Б:

1. Козич І.В., Колос Н.М. Тлумачення ознак неналежного виконання медичним або фармацевтичним працівником службових обов'язків на підставі аналізу правових позицій Верховного Суду. Слово Національної школи суддів України. 2023. № 3 (44). С. 126-138. DOI: [https://doi.org/10.37566/2707-6849-2023-3\(44\)-11](https://doi.org/10.37566/2707-6849-2023-3(44)-11) URL: https://slovo.nsj.gov.ua/images/pdf/2023_3_44/Kozich.pdf

2. Колос Н.М. Проблеми доведення неналежного виконання медичним працівником своїх професійних обов'язків (ст. 140 КК України). Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. 2024. Серія ПРАВО. Випуск 85: частина 3. С. 297-301. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.85.3.47> URL: <https://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/315878/306524>

3. Колос Н.М. Кримінальна відповідальність за неналежне виконання професійних обов'язків медичним працівником у кримінальному законодавстві України та окремих

держав: порівняльно-правове дослідження з урахуванням міжнародних стандартів та практики ЄСПЛ. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. 2024. Серія ПРАВО. Випуск 86: частина 4. С. 256-269. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.1.4.40> URL: <https://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/320961/311533>

Публікації, що підтверджують апробацію матеріалів дисертації:

4. Колос Н.М. Чи завжди лікарі винуваті в неналежному виконанні професійних обов'язків (ст. 140 КК України). Права людини в умовах воєнного стану в Україні: збірник наукових праць за матеріалами круглого столу до тижня права і 75-річчя загальної декларації прав людини (07 грудня 2023 року). Київ, 2023. С. 34-39. URL: https://lib-repo.pnu.edu.ua/bitstream/123456789/25440/1/Колос%20Наталія_тези_2023-1.pdf

5. Колос Н.М. До питання неналежного виконання професійних обов'язків медичним працівником: правовий аналіз практики ЄСПЛ в межах ст. 2 ЄКПЛ «Право на життя». Збірник наукових праць за матеріалами XIV Міжнародної науково-практичної конференції (25 березня 2026 року). Харків, 2026. С. 85-94. URL: https://lib-repo.pnu.edu.ua/bitstream/123456789/25439/1/Колос%20Наталія_тези_березень%202026.pdf

Структура та обсяг дисертації зумовлені метою й завданнями дослідження. Дослідження складається з переліку умовних скорочень, вступу, чотирьох розділів, які містять десять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатку. Загальний обсяг роботи становить 202 сторінки, з яких основний текст – 170 сторінок, список використаних джерел (143 найменування) – 13 сторінок.

ВВАЖАТИ, ЩО:

1. Дисертаційна робота Колос Н.М. на тему «Характеристика кримінально-правової відповідальності за неналежне виконання медичним або фармацевтичним працівником своїх професійних обов'язків» є завершеною працею, у якій розв'язано важливе наукове завдання, що полягає у аналізі теоретичних засад кримінальної відповідальності за невиконання або неналежне виконання медичним або фармацевтичним працівником службових обов'язків, та формуванні на цій основі наукових висновків та практичних рекомендацій щодо вдосконалення чинного законодавства.

2. За темою дисертації опубліковано 5 наукових публікацій, з яких 3 наукові статті у виданнях, що входять до переліку наукових фахових видань України з юридичних наук, 2 тези доповідей на науково-практичних конференціях.

3. Дисертація відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 р. (зі змінами) «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами)).

РЕКОМЕНДУВАТИ дисертаційну працю «Характеристика кримінально-правової відповідальності за неналежне виконання медичним або фармацевтичним працівником своїх професійних обов'язків», подану Колос Наталією Миколаївною на здобуття ступеня доктора філософії, для подання до розгляду та захисту у спеціалізованій вченій раді Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Пропонувати вченій раді Університету призначити наступний склад разової спеціалізованої вченої ради:

Голову ради:

1. Фріса Павла Львовича – доктора юридичних наук, професора, професора кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Докторська дисертація: диплом ДД № 005454 від 14.12.2006, спеціальність 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право.
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4979-051X>

Публікації фахівця (3 публікації за останні 5 років з наукового напрямку, за яким підготовлено дисертацію здобувача):

1.1. Фріс П.Л. Ідеологія кримінально-правової політики: монографія. Київ, 2026. Видавництво ТОВ «Компанія ВАІТЕ». 387 с. ISBN: 978-617-8528-05-8.

1.2. Фріс П. Загальні підходи щодо факторів, які обумовлюють злочин геноциду. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. Збірник наукових статей. № 65, 2024. С. 1.1-1.11. DOI: <https://doi.org/10.15330/apiclu.65.1.1-1.11>. URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/apiclu/article/view/8068>

1.3. Фріс П. Вчинення росією злочину геноциду в Україні. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. Збірник наукових статей. № 67, 2025. С. 1.35-1.50. DOI: <https://doi.org/10.15330/apiclu.67.1.35-1.50>. URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/apiclu/article/view/9130>

Рецензентів:

2. Медицького Ігоря Богдановича – доктора юридичних наук, професора, завідувача кафедри правоохоронної діяльності Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Докторська дисертація: диплом ДД № 011220 від 15.04.2021, спеціальність 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право.
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6720-6658>

Публікації фахівця за науковим напрямом, за яким підготовлено дисертацію здобувача:

2.1. Медицький І. Б. Суб'єкт колабораційної діяльності (теоретико-прикладний аналіз). Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка. 2023. Вип. 1 (101). С. 141-152. DOI: <https://doi.org/10.33766/2524-0323.101.141-152>. URL: <https://luhbulletin.dnuvs.ukr.education/index.php/main/article/view/14/11>

2.2. Медицький І. Б. Втручання в діяльність судових органів (ст. 376 КК України): актуальні питання кримінально-правової кваліфікації. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України: Збірник наукових статей. Випуск 62. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2023. С. 1.144-1.155. DOI: <https://doi.org/10.15330/apiclu.62.1.144-1.155>. URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/apiclu/article/view/7716/7929>

2.3. Медицький І. Б. До питання підстав кримінальної відповідальності за окремі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту (статті 286, 286-1 КК України). Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України: Збірник наукових статей. Випуск 67. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет

імені Василя Стефаника, 2025. С. 1.14-1.24. DOI: <https://doi.org/10.15330/apiclu.67.1.14-1.24>. URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/apiclu/article/view/8948/8956>

2.4. Tetiana Demianchuk, Ihor Kozych, Ihor Medytskyi, Yevhen Bilousov, Ihor Zhukov. International standards for the treatment of prisoners in the penal system. *Lex Humana*, v. 15, n. 3, 2023, 325-343. (Web of Science: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:001016125200013>). URL: <https://seer.ucp.br/seer/index.php/LexHumana/article/view/2612/3552>

2.5. Медицький І. Б. Кримінально-правова політика ЄС та її «віддзеркалення» у роботі вітчизняного законодавця. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України: Збірник наукових статей. Випуск 56. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2021. С. 209-216. DOI: <https://doi.org/10.15330/apiclu.56.209-216>. URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/apiclu/article/view/5628>

3. Шпіляревич Вікторію Вікторівну – кандидата юридичних наук, доцента, доцента кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Кандидатська дисертація: диплом ДК № 031379 від 29.09.2015, спеціальність 12.00.08 – кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1761-9892>

Публікації фахівця (3 публікації за останні 5 років з наукового напрямку, за яким підготовлено дисертацію здобувача):

3.1. Фріс П.Л., Шпіляревич В. В. Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи: критерії класифікації та види. *Публічне право*. № 4 (48). 2022. С. 175-180. DOI: <https://doi.org/10.32782/2306-9082/2022-48-20>. URL: https://lib-repo.pnu.edu.ua/bitstream/123456789/15384/1/Стаття_Фріс,%20Шпіляревич.pdf

3.2. Oleksiy Oderiy, Kostiantyn Orobets, Olha Brynzanska, Vladyslav Veklych, Viktoriia Shpilarevych. The Impact of EU Criminal Law Policy on the Prevention of Transnational Environmental Crime. *Pakistan Journal of Criminology*. Volume 16. No 03. July-September. 2024. pp. 1155-1172. (SCOPUS). DOI: <https://doi.org/10.62271/pjc.16.3.1155.1172>. URL: <https://www.pjcriminology.com/publications/the-impact-of-eu-criminal-law-policy-on-the-prevention-of-transnational-environmental-crime/>

3.3. Шпіляревич В. В. Суспільно небезпечні діяння, вчинені щодо державної таємниці, як кримінальна загроза національній безпеці України. *Слово Національної школи суддів України*. 2025. № 4 (53). С. 170-179. DOI: [https://doi.org/10.37566/2707-6849-2025-4\(53\)-15](https://doi.org/10.37566/2707-6849-2025-4(53)-15). URL: https://slovo.nsj.gov.ua/images/pdf/2025_4_53n/15_shpilarevych.pdf

Опонентів:

4. Берзіну Анжелу Бахтіярли – кандидата юридичних наук, доцента, доцента кафедри судової медицини та медичного права Національного медичного університету імені О.О. Богомольця.

Кандидатська дисертація: диплом ДК № _____ від _____.р., спеціальність 12.00.08 – кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9885-309X>

Публікації фахівця за науковим напрямом, за яким підготовлено дисертацію здобувача:

4.1. Berzina, Anzhela B.; Pletenetska, Alina O.; Marshall, Polina P.; Berdnik, Inna V.; Kozynets, Olena H. The specifics of the interpretation of non-performance or improper performance by a medical or pharmaceutical employees of their professional duties, taking into account the practice of the ECHR. *Wiadomości Lekarskie*. 2024. Vol. LXXVII, Issue 4. (SCOPUS). DOI: <https://doi.org/10.36740/WLek202405102>. URL: <https://www.wiadomoscilekarskie.pl/pdf-190960-123049?filename=The-specifics-of-the-inte.pdf>

4.2. Berzina A., Frolova O., Orlean A., Onishchuk Y., Golovko O., Khmil I. Problems of harmonization of the criminal legislation of the certain continental law countries to ensure the protection of the circulation of medicinal products. *Wiadomości Lekarskie Medical Advances*. Volume LXXVII, Issue 11, November 2024. P. 2180-2185. (SCOPUS). DOI: <https://doi.org/10.36740/WLek/197092>. URL: <https://www.wiadomoscilekarskie.pl/dl/i/pdf/738/45826e62d1d5b8354a77b203399c874c/>

4.3. Берзін П.С., Фролова О.Г., Берзіна А.Б. Кримінальні правопорушення, що посягають на фармацевтичну діяльність, за зарубіжним кримінальним законодавством: основні види та специфіка систематизації. *Науковий вісник НДІ проблем досудового розслідування*. 2025. № 1. DOI: <https://doi.org/10.61417/2786-7900.2025.1.7>. URL: <https://ndipdr.com.ua/кримінальні-правопорушення-що-посяг/>

4.4. Anzhela B. Berzina, Alina O. Pletenetska. Forensic medical and legal analysis of cases of improper performance of professional duties by medical employees, including incorrect prescription of medical products. *Polski Merkurusz Lekarski*. 2025; 53(1): 94-99. (SCOPUS). DOI: 10.36740/Merkur202501113. URL: <https://polskimerkuruszlekarski.pl/wp-content/uploads/library/PolMerkurLek2025i1net.pdf>

4.5. Frolova Olena Hryhorivna, Berzina Anzhela Bakhtiyarly, Demchenko Ivan Serhiyovych, Holovko Mykhailo Borysovych, Marushchak Nataliia Volodymyrivna. Atypical Types of Criminal Offences Encroaching on Pharmaceutical Activity in Acts of Foreign Criminal Legislation. *Archives Des Sciences*. Volume 74. Issue 1. 2024. DOI: <https://doi.org/10.62227/as/74111>. URL: <https://unige.org/volume-74-issue-1-2024/atypical-types-of-criminal-offences-encroaching-on-pharmaceutical-activity-in-acts-of-foreign-criminal-legislation/>

5. Созанського Тараса Івановича – кандидата юридичних наук, доцента, професора кафедри кримінально-правових дисциплін Навчально-наукового інституту права та правоохоронної діяльності Львівського державного університету внутрішніх справ.

Кандидатська дисертація: диплом ДК № 056803 від 16.12.2009, спеціальність: 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0761-1683>

Публікації фахівця за науковим напрямом, за яким підготовлено дисертацію здобувача:

5.1. Созанський Т.І. Новітні види покарань як засіб диференціації кримінальної відповідальності. *Наше право*. № 1. 2025. С. 350-354. DOI: <https://doi.org/10.71404/NP.2025.1.54>. URL: https://nashe-pravo.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/archive/NP-2025-1/NP_2025_1_350.pdf

5.2. Blikhar M. M., Syrovackyi V. I., Sozanskiy T. I., Gatseliuk V. O., Pasyeka O. F. Criminal and legal response to violations of bioethical standards in medicine: challenges for legal policy in the 21st century. *Reproductive Endocrinology*. 2026. Vol. 2. No 83. (SCOPUS). DOI: <https://doi.org/10.18370/2309-4117.2026.82.96-104>. URL: <https://reproduct-endo.com/article/view/357921>

5.3. A. Vynnyk, I. Hazdayka-Vasylyshyn, T. Sozanskyi, V. Gatseliuk. Problems of Criminal Law Regulation of Special Confiscation in Ukraine. Pakistan Journal of Criminology. Vol. 15, № 02, 2023. P. 91-106.

(SCOPUS). URL: <https://www.pjcriminology.com/publications/problems-of-criminal-law-regulation-of-special-confiscation-in-ukraine/>

5.4. Brych L., Sozansky T., Khyliuk S., Yaremko G., Parasiuk N. Fostering Human Dignity as an Effective Social Measure Against Human Trafficking in Ukraine. Migration Letters. 2022. Vol. 19, No 5. P. 603-613. (SCOPUS Q2). DOI: <https://doi.org/10.33182/ml.v19i5.2365>. URL: <https://migrationletters.com/index.php/ml/article/view/2365>

Голова фахового семінару
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри політики у сфері боротьби
зі злочинністю та кримінального права

Павло ФРІС

Секретар фахового семінару
кандидат юридичних наук, доцент

Марія КРАСІЙ